

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Första Kammaren. N:o 9.

Tisdagen den 26 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollet för den 19 i denna månad.

Anmälades och bordlades sammansatta stats- och bankoutsrottets utlåtanden:

n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus; och

n:o 2, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 3 uti instruktionen för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 13, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet;

n:o 14, i anledning af väckt motion angående ändring af 27 kap. 10 § byggningsbalken; och

n:o 15, i anledning af väckt motion om tillägg till 7 kap. 3 § strafflagen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 23 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 8.

Vid föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 23 i denna månad bordlagda memorial:

n:o 27, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens andra hufvudtitel, samt

n:o 28, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande anslag till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik m. m.

godkändes de föreslagna voteringspropositionerna.

Föredrogos, men bordlades änyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 23 innevarande februari bordlagda utlåtanden n:is 29—31 och Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande n:o 1.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

På begäran af herr *Fosser* beviljades honom ledighet från riksdagsgörömlen under tio dagar från och med den 4 nästinstundande mars.

Kammaren åtskildes kl. 3,7 e. m.

In fidem.

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 27 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m., och dess förhandlingar leddes till en början af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

Upplästes ett inkommet sjukbetyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare brukspatronen *Gustaf Benedicks* tills vidare är af sjukdom hindrad att deltaga i Riksdagens förhandlingar, intygar

Stockholm den 26 februari 1895

P. J. Wising.

Anmälades och bordlades

statsutskottets memorial n:o 32, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens sjette hufvudtitel; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 16, i anledning af väckta motioner dels om ändrad lydelse af 63 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, dels ock om ändring af 4 mom. i 38 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

n:o 17, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 73 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891; och

n:o 18, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande utseende af rättens ombudsman i konkurs.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 23 och 26 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkterna 1—11.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer.

Punkten 12.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Ehuru jag gifvetvis har en annan uppfattning än den, hvartill utskottet kommit i förevarande fall, ber jag dock att få uttrycka min tacksamhet för utskottets uttalade åsigt, att jag haft fullt fog att fästa Riksdagens uppmärksamhet på de omförmälda beklagliga förhållandena. Men när alltså utskottet såväl erkänt befintligheten af de omtalade missförhållandena, som ock gifvit stöd åt denna tanke, att Riksdagens uppmärksamhet bör fästas deruppå, har jag vågat anse, att såsom konsekvens skulle deraf följa, att utskottet vidtagit någon åtgärd för målets vinnande. Utskottet säger i stället kort och godt, att det ej anser den af mig föreslagna vägen leda till målet. Men jag vill då påpeka, att jag blott föreslagit en utredning; och att jag alternativt påvisat vare sig det ena eller andra sättet, som enligt min åsigt skulle kunna vara lämpligt för målets vinnande, hindrar icke att en utredning skulle komma att gifva helt andra resultat. Genom att påvisa vigten af en offentlig kontroll, utöfvad af särskilda för ändamålet danade och utbildade revisorer, har jag blott beträdd samma väg, som är känd och erkänd i många andra länder, exempelvis i England, der den har femtioåriga anor, och äfven i Sverige är densamma ej obekant. Hos oss har den gifvit sig uttryck särskildt i bankinspektionerna. Hos oss har vidare staten, utom den granskning, den utöfvar öfver sina egna institutioner och den skärpta kontroll öfver de enskilda bankerna, i hvilken staten medverkar, jemväl iklädt sig granskningsskyldighet i afseende på vid pass 40 enskilda jernvägar, åtskilliga kanalbolag m. m. Jag nekar ej till, att de härvid utsedda ombuden äro till stor del högt förtjente män, och jag vill tillägga, att de samtliga fullgöra sina uppdrag efter bästa förmåga, men på samma gång vågar jag påstå, att grunden för dessa granskningsmäns väljande ej lemnar fullständig garanti för en säker inspektion. Detta särskildt hvad beträffar den viktiga bankkontrollen, hvilken kräver stora förutsättningar hos de personer som dermed hafva att göra, och jag vill påpeka skilnaden mellan denna nuvarande kontroll och den, som kunde utöfvas af särskildt för ändamålet utbildade personer, hvilka under tjenstemannaansvar och tjenstepligt fullgöra densamma, och hvilka hafva de förutsättningar för uppdragets noggranna fullgörande, som blott en långvarig öfning skänker. Nu

invänder man, att kostnaderna skulle blifva afskräckande. De kostnader, som för närvarande utgå för revisioner äro ej obetydliga och enligt de öfverslagsberäkningar jag sökt göra från några ställen i vårt land tror jag, att om dessa revisionsarfvoden, som nu utgå, sammanfördes till arfvoden åt ett färre antal personer, som uteslutande egnade sig åt denna sysselsättning, skulle kostnaderna icke öfverstiga de nuvarande. Dessutom skulle dessa personer kunna genom de granskningsuppdrag, som blefve dem anförtrödda af aktiebolag och andra inrättningar, få tillfälle till extra förtjenst. Jag nämnde aktiebolag, och jag medgifver, att vi ej med tvång kunna ålägga dem att underkasta sig någon offentlig revision hvarken enligt nu gällande eller den af Kongl. Maj:t föreslagna nya författningen, men deremot tror jag, att man på frivillighetens väg här skulle kunna komma ett ganska långt stycke, i det att många bolag vid deras bildande skulle till stärkande af förtroendet för företaget gerna inrycka i sina bolagsordningar bestämmelse derom, att i räkenskapernas årliga granskning skall deltaga en af staten utsedd revisor, och många bolag skulle under tider af misstroende och svår konkurrens vara glada att kunna ådagalägga sin ställnings soliditet genom att anlita den offentliga revisionen. Visserligen kan sägas, att på den vägen få vi endast kontroll öfver de goda bolagen, men de, som vilja dölja sin ställning, kunna göra det ändå. Jag tror dock, att det endast är en tidsfråga, när vi här såsom anorstädes nödgas tillgripa den offentliga revisionen såsom obligatorisk i vissa fall, på sätt jag i min motion antydt. Visserligen innehåller Kongl. Maj:ts förslag uti två paragrafer bestämmelser om årliga revisioner, men jag tror ej att det afsedda ändamålet för det praktiska lifvet dermed vinnes. Ty genom de stora rättigheter dessa revisorer tillerkännas kan en revisor — jag säger *kan* en revisor — komma att utöfva ett obehörigt tryck på ett bolags styrelse, på samma gång som jag fruktar att i följd af det stora solidariska ansvar, revisorerna skulle enligt det kongl. förslaget ikläda sig, man får svårt att erhålla de revisorer man önskar, ty många skola helt säkert tveka att ikläda sig en risk, som ej står i rimligt förhållande till det jemförelsevis ringa arfvodet.

Jag kom att nämna England. Der finnes uti detta lands lagstiftning en mängd speciella bestämmelser i afseende på den offentliga revisionen. Jag vill härvid endast påpeka några af betydighet.

Den viktiga Friendly Societies Act 1875 föreskrifver (sect. 30 mom. 9): »den årliga räkenskapen skall bestyrkas af en person, hvilken offentligen utöfvar revisorsyrket och icke är bolagets tjänsteman (annat än i sin egenskap af revisor); om den icke så bestyrkes, skall den anses såsom ogjord (not to have been made).» Dessa revisorer utses af skattkammaren (The Treasury), som äfven fastställer taxan för revisionen.

Den viktigaste är emellertid den sist utgifna, nemligen Building Societies Act af år 1894. Denna lags 3 § stadgar: »oafsedt hvad som

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer.

(Forts.)

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer.

(Forts.)

helst som förekommer i bolagsordningen för ett bolag under denna akt, så skall åtminstone en af bolagets revisorer vara en person, som offentligen utöfvar en revisors yrke.»

Från kontrollen öfver bolag ber jag nu att få öfvergå till den 3:dje funktionen, som jag tänkt mig dessa revisorer skulle kunna beklädas med, nemligen att på Konungens befallningshafvandes uppdrag utöfva kontroll öfver kronans uppbördsmän och på icke förut bestämda tider verkställa inventering. Om någonsin en kontroll kan vara behöflig för att afhjelpa bristerna i en urgammal författning och till förekommande af oegentligheter i räkenskapsväg, så är det väl här. Ty den förordning, som kronans uppbördsmän ännu i dag hafva att gå efter, är utfärdad den 13 november 1739. Visserligen nekar jag ej till, att sedan dess åtskilliga förändringar gjorts i densamma, särskildt genom 1855 års förordning, men i grund och botten är det dock samma reglemente som ännu gäller. Men om detta också kunde tjena såsom grund för 1855 års förordning, kan det ej numera göra det, om man besinnar, huru ofantligt olika och mångfaldigade göromålen äro nu emot förr. Utom det att sjelfva kronouppbörden betydligt ökats, har på senare tider tillkommit en betydlig uppbörd i form af bränvinsmedel, arrendemedel, skogsauktionsmedel o. s. v. Hvad särskildt dessa sistnämnda beträffar, vill jag nämna, att exempel gifvas på, att uti Sverige hafva till en enda tjänsteman under en månads redovisningstid levererats dylika medel, uppgående ända till 300,000 kronor. Detta kan väl ej anses vara ur principiell synpunkt med statens trygghet förenligt, om man besinnar, att den uppbördsborgen, staten har såsom sin säkerhet, ej är större än den, hvartill den bestämts genom kammarrättens cirkulärbref den 2 april 1794, eller 1500 r:dr bko.

En kontroll som utöfvas är häradsskrifvarnes vid uppbördsstämorna, men egentligen blott en kontroll på papperet, och platser finnas, der denna kontroll alldeles saknas, i det att häradsskrifvare och kronofogde äro samma person.

Under sådana förhållanden hafva gifvetvis uppstått oegentligheter och missförhållanden, om hvilka jag nog vet att man säger, att ett nytt reglemente skulle kunna afhjelpa dessa, utan att andra åtgärder behöfva vidtagas. Men sådana nya bestämmelser synas låta länge vänta på sig. I det afseendet vill jag nämna, att Kongl. Maj:t den 5 juli 1884 uppdrog åt chefen för finansdepartementet att låta utarbета förslag till ett sådant reglemente för uppbördsväsendet. Den af samma departementschef under den 25 september 1886 tillsatta komittén afgaf sitt förslag den 11 maj 1887, men sedan dess har det legat begrafvet i tysthet, och vi lefva fortfarande under samma ofullständiga kontroll som hittills i detta afseende. Såsom bevis på att vår kontroll för närvarande ej är nöjaktig vill jag nämna, att åtskilliga förslag hafva varit å bane att skärpa densamma. Särskildt har en utväg mycket varit på tal inom Riksdagen, nemligen att genom obliga-

torisk semester utöfva kontroll öfver uppbördsmännen. Jag vill ej yttra mig om ändamålsenligheten af en dylik åtgärd men har velat påpeka den för att visa, hurusom man verkligen söker att få en verk-sammare kontroll å bane. Äfven jag har sökt derefter men ej funnit bättre utväg, än den som tillämpats i utlandet.

Då jag nu har velat framställa dessa mina åsigter, har det varit med mycken tvekan jag vågat gå ämnet så pass in på lifvet som jag gjort, och såsom skäl för kammarens välvilliga bedömande af min framställning beder jag få påvisa, att jag ej i något enda fall framdragit något exempel, huru belysande det än skulle hafva varit för saken, men det är ej mot den enskilde utan mot systemet jag rigtat mig, och på samma gång frambär jag min vördnad till alla de tjenstemän, som under många svåra förhållanden och ökade göromål ändock samvetsgrant fyllt sin pligt. Jag anhåller att i anledning af hvad jag nu anfört få yrka bifall till min motion.

Herr Billing: Den ärade motionären har yrkat bifall till sin motion. Jag får i anledning deraf anhålla att med några ord få bemöta hans anförande, och om jag dervid kommer att blifva något utförligare än hvad nödigt är, så gör jag mig deraf icke något sam-vete, då jag tycker att herrarne mycket väl kunna orka med att höra någon smula diskussion om sjunde hufvudtiteln och ej komma alldeles för lätt undan den, som också är en ganska stor titel. Jag gör det också därför att utskottet har erkänt, att den föreliggande motionen är värd all uppmärksamhet, och jag tror, att denna uppmärksamhet skall än ytterligare skärpas, om vi få någon utförligare diskussion i frågan.

Till en början ber jag få fästa uppmärksamheten på hvad motio-nären föreslagit. Han föreslår, att man skall bevilja ett anslag af 3,000 kronor för utredning om lämpligaste sättet för åstadkommande i Sverige af revision utaf så väl allmänna, som eventuelt enskilda räkenskaper genom därför särskildt utbildade personer. Nu har emel-lertid motionären i sitt yttrande syntts gå ett stycke längre än i sin motion, ity att han i motionen endast talar om *revision*, men i sitt nyss hållna anförande hufvudsakligen eller åtminstone till stor del derjemte ordar om *kontroll*. Men kontroll och revisionen äro dock ej sammanfallande till *ett*.

Vidare har han i sin motion icke yrkat undersökning om åtgärder i allmänhet, utan han har begränsat den till åtgärder af ett visst slag, nemligen att få en revision genom därför särskildt utbildade personer. Han har sålunda, på sätt af motiveringen framgår, yrkat, att man i Sverige skulle begagna redan förut varande anstalter till utbildande af ett särskildt och nytt slag af embetsmän, något som han i sitt yttrande nyss ytterligare betonat, då han framhöll att det skulle vara en revision under embetsmannans ansvar och med embetsmannaförpligtelser.

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer.

(Forts.)

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer.

(Forts.)

Sedan jag alltså preciserat hvad motionären har framställt, vill jag redogöra för de skäl, som bevekt utskottet att vara så synnerligen väl stämdt mot motionen men dock sluta med en hemställan om afslag.

Hvad som isynnerhet bevekt utskottet att vara så artigt, att det nyttjat en så ovanlig term i sin kläm, »att motionären haft fullt fog för att fästa Riksdagens uppmärksamhet på de af honom omförmälda beklagliga företelserna» etc. något som i sanning är en högst ovanlig artighet, då man afslår en motion, det som bevekt utskottet dertill, säger jag, är en liffig känsla af tillvaron utaf de oegentligheter, å hvilka motionären velat fästa uppmärksamheten. Allt hvad utskottet har velat säga och jag här kommer att säga ber jag måtte uppfattas icke så, som om vi i minsta mån skulle mindre djupt än motionären känna och erkänna det bedröfliga i de missförhållanden, hvarpå han rigtat uppmärksamheten. Men i afseende på frågan, huruvida det af motionären anvisade sättet för målets vinnande skulle leda dit eller vara det lyckligast valda, ställer sig utskottet tviflande.

Motionären omtalar tre kretsar, inom hvilka revisionen utaf dessa särskildt utbildade revisorer skulle försiggå:

1:o den som afser granskningen af kronans egen uppbörd: 2:o den som omfattar sådana affärsföretag, uti hvilka staten i fråga om revision af räkenskaperna har rättighet och skyldighet att taga del; samt 3:o den som omfattar aktiebolag i allmänhet.

Hvad nu först beträffar den under 1:o omnämnda kategorien, så vill ej utskottet bestrida och har ej heller bestridt, att i afseende på granskningen af kronouppbördsmännens räkenskaper och så vidare må behöfvas en större skärpning och ytterligare försigtighetsåtgärder utöfver de redan befintliga; men utskottet har ansett, att den föreslagna metoden med särskildt utbildade revisorer för granskning af kronans räkenskaper ej är den rätta, utan utskottet har hållit före, att de, som nu äro satta dertill, utan tvifvel ega den därför nödiga kompetensen och att, om något ytterligare skulle erfordras, man därför ej behöfver skaffa sig nya personer, utan hellre då gifva de nuvarande en vidsträcktare fullmagt och bjuda dem att anställa revisionen på annat sätt.

Hvad beträffar den andra kategorien eller sådana affärsföretag, uti hvilka revision staten är delaktig, hade man inom utskottet den uppfattningen, som jag vill antaga är ganska allmän, att de af staten särskildt utsedde personer, som deltaga i revisionen af dylika affärsföretag, också dertill besitta nödig kompetens och i de allra flesta fall utföra sitt uppdrag med en sådan skärpa och noggrannhet, att mot deras verksamhet i detta afseende föga eller intet är att anmärka, och att vi sålunda ej äro i behof af ett nytt slag af embetsmän för utförande af sådana uppdrag.

I fråga om den tredje kategorien eller aktiebolagen, har motio-

nären redan upptagit ett af utskottets argument, men då det har kvar sin fulla kraft, vill jag upprepa detsamma. Då aktiebolagen ej enligt förslaget skulle vara *skyldiga* att underkasta sig en dylik offentlig kontroll, eller kontroll af dertill särskildt anställda offentliga tjänstemän, ligger det nära till hands att antaga, att de bolag, som hade sina papper klara och i hvilkas intresse det låge att få en riktigt sträng och noggrann revision, nog skulle anmoda dessa offentliga revisorer att i revisionen deltaga, då deremot de, hvilkas papper ej vore lika klara, utan hvilka helst såge att desamma ej så noga nagelföres, antagligen ej skulle begagna sig af dessa offentliga revisorer. En annan sak vore, om anlitaandet af de föreslagna revisorerna för dem vore ett åliggande — men jag vill fästa uppmärksamheten på, att derom har motionären icke gjort något förslag, utan i sitt yttrande härom har motionären framkommit med en alldeles ny motion. Han har derom ej sagt ett ord i den nu föreliggande motionen, och derom hade utskottet alltså ej att yttra sig.

Vidare har motionären i sitt anförande nyss velat påbörda utskottet en inkonsequens, i det att utskottet, då det erkände det beaktansvärda i motionen och ansåg åtgärder behöfliga, äfven bort föreslå sådana åtgärder. Men denna förebräelse för bristande konsekvens tror jag att utskottet kan taga mycket lugnt; ty om utskottet gjort hemställan om hvad motionären nu yrkat, hade utskottet helt säkert fått mycket stryk i kammaren, och dess utlåtande blifvit visadt tillbaka. Utskottet skulle nemligen då otvifvelaktigt *väckt motion*, hvar till utskottet saknar befogenhet. Då motionären begärt 3,000 kronor för utredning af frågan om anställande af revisorer af ett visst slag, egde utskottet verkligen ej någon grundlagsenlig rätt att komma med förslag till ändringar i reglementen och lagar, o. s. v.

Motionären skulle möjligen med något fog kunnat göra sin anmärkning, om han stannat vid att säga, att vi uti motiveringen hade kunnat tala om det af honom nu antydda. Naturligtvis kan man skrifva såväl korta som långa motiveringar, men om man är försigtig, säger man icke mera än man behöfver, och i detta fall tror jag ej, att utskottet haft anledning närmare redogöra för de andra åtgärder utskottet tänkt sig. Naturligtvis innebära dessa åtgärder, bland annat, äfven att lagen om aktiebolag skulle förändras, och då nu på Riksdagens bord hvilat en lag om aktiebolag och i denna lag finnas åtminstone två paragrafer, afseende att skärpa och göra revisionen rätt effektiv, synes det, som om icke utskottet behöft i afseende på denna punkt, som är hjertpunkten, peka på några sådana andra åtgärder. I den nya lagen om aktiebolag föreslås, att revisorerna skola hafva tillträde till papper och böcker när som helst och sålunda ej blott under en kort tid före revisionsdagen. Det är en ganska effektiv åtgärd, som dermed afses. Vidare föreslås, att revisorerna skola hafva ansvarsskyldighet, såvida de göra sig skyldige till någon grof

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer.

(Forts.)

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer.

(Forts.)

vårdslöshet vid revisionen — också en ganska effektiv bestämmelse, der den kan utföras.

Man har sålunda redan fäst uppmarksamhet på de förhållanden, hvarmed motionären motiverat sitt förslag. Statsutskottet har ytterligare understrukit det påpekade behovet och derå fäst Riksdagens uppmarksamhet. Mera kunde icke utskottet göra, och vid sådant förhållande samt då jag tror att utskottet har affattat sin hemställan på ett ganska skickligt och välvilligt sätt, anhåller jag att få yrka bifall till densamma. —

Herr Säve: Statsutskottet har afslagit motionen på angifna skäl, hvilka ytterligare med all tydlighet framhållits af den siste ärade tälaren. Jag kan väl förstå, att motionen på grund af dessa skäl för närvarande icke har någon framgång att vänta i kammaren. Men den är dock af en synnerligen stor betydelse, och jag tror ej, att det är lämpligt att låta den helt enkelt passera förbi, utan att man inom kammaren uttalar sina lifliga sympatier för dess syfte, och för detta ändamål har jag begärt ordet. Jag skulle helst sett, om motionären påyrkat en skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet, för åstadkommandet af en bättre kontroll, men då så icke skett, har jag blott att instämma med motionären, fastän jag inser, att det ej tjänar till något.

Balanser och förskingringar i allmänna kassor höra, såsom vi väl veta, till ordningen för dagen. Lägges härtill, att dylika företeelser ännu oftare förekomma i aktiebolag och öfriga bolag, så ligger deri ett sorgligt vittnesbörd om befintligheten af en verklig kräftska i samhällskroppen. Hvad är det, som framkallat denna kräftska? Det är våra gamla skötesynder fåfången, njutningsbegäret och lättsinnet att lefva öfver våra tillgångar. Att råda bot för allt detta kan icke Sveriges Riksdag. Den har ej erforderliga botemedel att förfoga öfver för ändamålet, men hvad statsmagterna kunna och böra göra, det är att söka begränsa kräftskan, så att den ej må gripa omkring sig, och detta tror jag kan ske genom skärpta kontroller och genom införande af en offentlig institution af för sin uppgift fullt tränade revisorer af den art, motionen antyder. Nu kan man säga, att af revisioner och revisorer hafva vi tillräckligt i vårt land. Det är sant. Vi hafva i det embetsverk, som utöfvar den högsta revisionen, kammarrätten, ett förträffligt embetsverk, och innan de offentliga räkenskaperna komma dit, äro de på bästa sätt granskade af de myndigheter och embetsverk, under hvilka vederbörande kassaförvaltare, hvilkas förvaltning skall revideras, subordinera. Men detta är ej till fyllest. Förklaringen söker jag för min del deri, att mellanrymderna mellan de lagbestämda revisionerna äro för långa, och att en del af de reviderande myndigheterna måhända icke äro tillräckligt kvalificerade för sin uppgift i detta hänseende. Jag sluter mig till detta sista af egen erfarenhet, såvidt det rör mig själf. Såsom utnämnd lektor måste jag inträda i en stiftsstyrelse, för hvilken uppgifter det å min

sida nog skulle fordrats vida bättre insigt i kamerallagfarenhet och revisionsväsen än hvad jag hade. Jag blef tvungen att deltaga i revisioner af högst invecklade räkenskaper. Jag var med år efter år, kunde ej upptäcka något fel och mina kamrater ej heller — ja icke ens kammarrätten, som hade att granska samma räkenskaper efter oss. Emellertid pågick här en balans år efter år, som tog allt större dimensioner, tills den ej längre kunde undgå vår uppmärksamhet. Och der stodo vi alla med skammen, utom kammarrätten, som icke heller sett något, men som helt säkert kommer att i sinom tid döma oss andra att betala hvad som försnillats ur de allmänna kassorna. Hvad som åter försnillats ur de enskilda stiftskassorna blir väl aldrig ersatt. Nu kan det kanske sägas: sådant der kan inträffa i ett domkapitel. Men, mine herrar, det kan inträffa litet hvarstades, ty för oss alla gäller nog här den gamla satsen: »Hodie mihi, cras tibi». Och motionären har i sin motivering erinrat derom, huru det förra året samtidigt upptäcktes balanser hos kronans uppbördsmän i ej mindre än 3 län. Men huru förhåller det sig med banker och aktiebolag? Det är vida värre. Jag håller i min hand ett betänkande af bankmannaföreningens komité, tryckt år 1891. Här uppgifves, att under åren 1875—88 försnillats från bankinrättningar 1,676,000 kronor. Denna uppgift förväran oss kanske mindre än en följande i samma arbete så lydande: Från försnillningarnas början till upptäckten synes i medeltal hafva förflutit en tidrymd af 6,4 år. Detta vittnar, förefaller det mig, tydligt om att revisionerna ej äro så anordnade, som nödvändigheten kräfvär. Jag vill ej mera yttra mig i detta ämne, men jag är öfvertygad om, att af de fakta jag anført bör framgå, att vi med afseende å dessa bolag behöfva i Sverige likasom i England en legaliserad corps af fullt utbildade revisorer. Frågan om revisionen af bolagens räkenskaper kan emellertid återkomma, när den nya lagen om aktiebolag snart föreligger för Riksdagens pröfning.

Den ärade motionären har förut i sin motivering och nu i sitt anförande ytterligare framhållit, att man i utlandet har det vida bättre ordnad med revisionsväsendet än hos oss. Jag har visserligen ej några speciella insigter i huru man utomlands på det området har det ordnad. I Riksdagens bibliotek har jag emellertid helt flygtigt sett mig omkring i den afdelning, som rör förvaltningsväsendet i de utländska staterna och dervid funnit, att man åtminstone i Tyskland egnat synnerlig omsorg åt revisionsväsendet. Man har der redan en liten vetenskaplig litteratur i »Staatsverrechnungswissenschaft». I de flesta stater har man lagstiftat så, att man ej blott föreskrifver årliga revisioner af de allmänna kassorna, utan äfven hvad man kallar för »unvermuthete Visitationen».

I vissa stater, såsom t. ex. i Bayern, är föreskrifvet, att högsta revisionsverket skall genom utskickade råd och kommissarier i de särskilda landsorterna medelst revisioner och inventeringar på ort och ställe förvissa sig om, att allt är i behörig ordning. Det förefaller

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer.

(Forts.)

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer. mig, som om vi, som hafva en sådan benägenhet att från utlandet importera mer eller mindre lyckliga idéer rörande lagstiftning och förvaltning, äfven på detta område borde utomlands göra några efterforskningar. Jag är öfvertygad om, att vi der skulle hafva mycket att inhemta för vårt revisionsväsende.

(Forts.)

En omständighet i samband med detta har speciellt fäst min uppmärksamhet. Som bekant kan en stor skada drabba både staten och den enskilde genom tjenstemäns felaktiga embetsförvaltning. Staten kan nu visserligen bära de materiella förluster, som drabba den i detta hänseende, men icke så den enskilde. Också fäste en mycket framstående jurist, dåvarande presidenten i Svea Hofrätt, K. J. Berg, år 1881 års Riksdag i en motion uppmärksamheten på det egendomliga förhållande, att en enskild person, som blir lidande genom en embetsmans felaktiga embetsförvaltning, ej har att påräkna någon ersättning från det allmänna för hvad han härigenom lidit. Samma motion upprepades af annan man år 1890, och båda motionerna hade till följd riksdagsskrifvelser till Kongl. Maj:t både 1881 och 1890, i hvilka Kongl. Maj:t anmodades taga i öfvervägande, under hvilka vilkor statsmagten kunde till befrämjande af ett betryggande rättstillstånd ikläda sig ansvar för förluster, som kunde tillskyndas enskilde genom felaktig embetsförvaltning af statens tjenstemän. Motiveringen är märklig nog. Den lyder: »Det torde dock vara i hög grad obilligt, att statens medborgare till följd af landets egna lagar nödsakas att under vissa förhållanden för bevarande af sin lagliga rätt till exekutiva myndigheter afemna penningar eller värdepapper, utan att staten ikläder sig något som helst ansvar för den händelse dessa genom oredligt eller vårdslöst förhållande å myndigheternas sida skulle gå förlorade.» 1881 års skrifvelse ledde till några mindre rättelser, men 1890 års skrifvelse har hittills icke medfört något resultat. Riksdagen har emellertid för sin del erkänt grundsatsen, att det är statens skyldighet att draga försorg om, att en enskild hålles skadeslös, om han blir lidande genom en embetsmans felaktiga åtgärd i tjensten. Men Riksdagen vill icke vara med om att tillämpa grundsatsen. Det finner jag deraf, att i lördags en motion i detta syfte af herr Nordström i Andra Kammaren blef af båda kamrarna afslagen. Den innehöll yrkande om ersättning för några enskilda, som blifvit lidande genom en kronofogdes förnillningar i tjensten. Under sådana förhållanden, då i vårt land icke finnes någon trygghet för den enskilde mot förluster genom embetsmäns förnillningar och falsarier, anser jag det vara af största vikt, att statsmagterna åtminstone göra allt för att risken för den enskilde att göra sådana förluster må blifva så ringa som möjligt, och det bör kunna ske genom anordnande af bättre kontroller och bättre revisioner.

Herr talman! Jag yttrade nyss, att staten väl kan bära de materiella förluster, som åsamkas den genom tjenstemäns förnillningar och falsarier. Jäväl, den kan lätt bära de materiella förlusterna. Men

med de materiella stå andra förluster i samband af mera ideel art, och de förlusterna tror jag ej staten så lätt kan bära. Dit hör bland annat förlusten af tron på rättstillståndets trygghet och tron på vår högt aktade embetsmannacorps' redbarhet.

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer.

(Forts.)

Grefve Wachtmeister, Hans: Jag har begärt ordet endast för att meddela en upplysning i anledning af den förste talarens anförande. Han nämnde, att en komité blifvit tillsatt för utarbetande af nytt uppbördsreglemente, att denna komité afgaf sitt utlåtande år 1887, men att frågan sedermera varit begrafven. Detta senare är verkligen icke fallet. Sedan komiténs betänkande kommit in, remitteradas det till statskontoret och kammarrätten, som i sin ordning hörde alla länsstyrelser och sjelfva afgåfvot ett betänkande, deri embetsverken underkastade komiténs förslag en ganska omfattande omarbetning. Detta embetsverkens utlåtande inkom till Kongl. Maj:t 1892, men då kunde frågan icke företagas till afgörande därför, att en annan på dagordningen stående fråga först måste få sin lösning. Den komité, som blifvit tillsatt för att utarbeta förslag till ny mantalsskrifningsförordning, hade föreslagit, att tiden för mantalsskrifningen skulle framflyttas till början af året. En sådan förändring skulle i sin ordning inverka på tiden för uppbördsstämmornas hållande, hvilken fråga åter utgör en väsentlig punkt i uppbördsreglementet. Frågan om ny mantalsskrifningsförordning förekom sista riksdagen, och den nya förordningen utfärdades i augusti 1894. Derefter har frågan om nytt uppbördsreglemente företagits samt föreligger färdig till föredragning, och eger jag anledning antaga, att den under närmaste tiden förekommer till afgörande hos Kongl. Maj:t.

Det är blott denna upplysning jag velat lemna.

Herr Dickson, Robert: Herr Billing har med all önskvärd tydlighet uppvisat hvad motionen påyrkar, nemligen utbildandet af en särskild klass personer, som skulle vara skicklige i att revidera, och han har påpekat, att det är ett yrkande, som icke bör bifallas. Jag gifver honom deri fullkomligt rätt. Om vi först se på statens räkenskaper och tjänstemän, så äro de underkastade en noggrann och ytterst fullständig revision — i sista rummet genom kammarrätten, men äfven delvis genom länsstyrelserna och statskontoret. Att kammarrätten skulle eftersätta något i att tillse kronans rätt har jag icke hört om talas, och jag tror, att detta embetsverk är fullt kompetent att verkställa hvilken revision som helst, när det gäller statens räkenskaper. Men denna revision går naturligtvis långsamt, och den kompletteras genom inventeringar och annan kontroll. Hvad statskontoret angår, försiggå der inventeringar, och den stora kassan finnes naturligtvis icke under räntmästarens vård. Hos länsstyrelserna har räntmästaren endast behörighet att omhänderhafva mindre belopp, som inom de största länen uppgå till tolf tusen kronor. I öfrigt insättas medlen i riks-

*Ifrågasatt ut-
redning om
granskning af
räkenskaper
genom offent-
liga revisorer.*

(Forts.)

bankens afdelningskontor, der sådana finnas; eljest förvaras de i ett hvalf under tre personers lås. Jag tror icke, att i det fallet kan önskas någon skarpare kontroll. De under arméförvaltningen lydande myndigheterna få endast månadsvis hos länsstyrelsen lyfta erforderliga belopp, och jag tror icke, att man kan påfordra någon ännu noggrannare kontroll på dem. Att en skärpt kontroll på kronofogdarne skulle vara önskvärd, vill jag icke bestrida. De kontroller, som finnas, afse olika arter af medel. Kronouppbörden kontrolleras genom kronoräkenskaper, hvarför nya formulär fastställdes 1884. Utsökningsärendena kontrolleras genom granskning af exekutionsdiarierna. Men för handräkningsärenden och en del andra ärenden, t. ex. kommunala medel, lemnade kronofogden till indrifning, finnes icke någon kontroll föreskrifven. Detta kan dock naturligtvis icke hjelpas genom att skaffa en ny klass personer, ty de, som finnas, äro nog skickliga att verkställa granskning. Det kunde nog vara önskvärdt och nödigt att få någon ökad skärpa i redovisningen från kronofogdarnes sida och i första rummet befogenhet för länsstyrelsen att anställa inventering på vissa tider.

Hvad banker och sparbanker angår, anställas nu genom statens funktionärer en granskning, och jag har icke funnit någon svårighet i att anskaffa dugliga granskningsmän. Ej heller tror jag, att derest sådana personer, som motionen afser, funnes att tillgå, man alltid skulle hålla sig till dem. Hvad som behöfver granskas är ofta beskaffenheten af de ineliggande värdehandlingarne, och för att granska dem behöfver man icke vara så styf bokförare, utan hafva kännedom om fastighetsvärdena och personalförhållandena på den ort, der inventeringen sker. Jag syftar då förstas särskildt på sparbanker. Man behöfver därför ofta använda personer i orten och icke eu från annat håll hemtat skicklig räkenskapsförare, ehuru en sådan någon gång kan vara nyttig. Men på dylika brukar det ej saknas tillgång.

Hvad angår aktiebolag, fins nog tillgång till skickliga sifferrevisorer, då man vill använda dem, och de användas ofta, men ofta är bolaget icke af den betydighet, att man vill göra sig den kostnaden, utan öfverlemnas siffergranskningen åt de vanlige revisorerne. Om ett bolag icke vill använda någon sifferrevisor, vill det väl icke heller använda någon af de utaf motionären förordade revisorerne, och då vinnes ju icke något med en sådan institution. Att för öfrigt med hvarje kontroll, hur skarp den än är, någon balans kan uppkomma, är ju tydligt; ty så vida icke det skall vara två personer med om hvarje in- eller utbetalning, så är det alltid möjligt, att något kan förskingras. Att någon gång genom origtiga räkenskaper tillgrepp kan döljas under någon tid, kan ju också hända, men det är icke sagdt, att en förmelt skicklig räkenskapsförare kan upptäcka det. Jag tror icke heller, att man utomlands är alldeles fri från balanser; äfven der hör man omtalas, att kassörer rymma och efterlemnna balans.

Jag tror således lika med herr Billing, att det syfte, som motio-

nären vill vinna, icke alls vinnes genom det mål, hvarvid han närmast fäst sig, och därför yrkar jag bifall till den föredragna punkten.

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer.

(Forts.)

Herr Annerstedt: Efter den siste talarens yttrande skulle jag kunnat afstå från ordet, men jag vill dock yttra några ord med anledning af ett uttalande, som gjordes af den, som förde utskottets talan. Det yttrande, mot hvilket jag vänder mig, torde kunna förklaras på samma sätt, som den åsyftade talaren ville förklara åtskilligt i motionen, nemligen derigenom att begreppen revision och kontroll ej tillräckligt åtskilts. Talaren sade nemligen, att han kunde medgifva, att revisionen af statens allmänna räkenskaper kunde vara i behof att förbättras, men att för sådant ändamål erfordrades mera nya bestämmelser än nya personer. Jag tror likväl, att man, äfven om man tillhör kammarrätten, kan, utan fara att beskyllas för öfverskattning af verkets prestationer, påstå, att, hvad *revision* beträffar, kan kammarrätten uppfylla huru höga anspråk man än vill ställa. Det torde tillåtas att anföra ett par exempel. Det lilla och lätt förlåtliga misstaget att bland de många tusen skattskyldige några få fått ett obehörigen stort bevillningsfritt afdrag undgår icke kammarrättens anmärkning. Hvar helst en sådan felaktighet yppat sig, genast äro revisorerne färdiga med sin anmärkning om betalning af dessa ören eller en krona, hvilket det nu är. Ett annat exempel: om i någon reseräkning afståndet till förrättningsstället är upptaget större än det verkligen är, undgår icke heller detta förhållande revisionens anmärkning. På samma sätt kan man i de olika grenarne af statsförvaltningen framdraga exempel på, att de mest minimala fel blifvit föremål för revisionens uppmärksamhet och anmärkningar, att felen blifvit rättade och den skyldige dömd att återbetala medlen till staten, äfven då det rört sig icke om kronor utan om ören.

Detta i fråga om revisionen. Hvad angår de kontroller, som jemte revisionens granskning måste finnas, och bland hvilka den näst siste talaren påpekade den viktigaste, nemligen inventering, förhåller det sig nog så, att i vissa hänseenden och med afseende på vissa tjenstemän kräfvades ett fullständigande af förefintliga föreskrifter, helst dessa i fråga om vissa tjenstemän äro gifna för så lång tid tillbaka som under 1700-talet. Men det är att förmoda, att, sedan det nya uppborädsreglementet kommit till stånd, detta i afseende på uppborädsmännen skall innehålla alla de föreskrifter, som i detta hänseende kunna anses vara af nöden, och att således äfven i afseende på kontrollen man icke skall behöfva göra annat än tillse att gifna föreskrifter noggrant och korrekt efterföljas. Och, om jag får tillåta mig en slutlig anmärkning, afseende en annan talares yttrande, hvilken framdrog ett särskildt exempel, så, om man granskar förhållandena vid de flesta balanser, som någon längre tid blifvit oupptäckta, skall man finna, att de hero i främsta rummet derpå, att inventering icke hållits samtidigt dermed att räkenskaperna för året afslutats. Under senare

Ifrågasatt utreäning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer. tider har kammarrätten anmärkt och sökt att afhjelpa detta missförhållande. Sedan detta ledt till önskad påföljd, tror jag, att utan några vidare stadganden tillräcklig säkerhet skall finnas för att balanser, hvilka, såsom den siste talaren yttrade, alltid någon gång skola uppstå, dock i allmänhet icke skola någon längre tid förblifva oupptäckta.

(Forts.)

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Jag skulle kunna i många punkter söka göra mina åsigter gällande mot hvad här blifvit sagdt, men då det icke kan inverka på sakens utgång, vill jag icke upptaga tiden dermed utan endast besvara några få yttranden. Och vill jag då först och främst beträffande det yttrandet, som här blifvit fäldt, att man ej heller utomlands är fri från balanser, säga, att jag icke kan inse, huru denna omständighet kan utgöra något skäl för att vi ej böra söka hindra deras förekomst här i landet. Utländingen må hafva det huru som helst, vi böra alltid söka få det så bra som möjligt. I utlandet rör man sig för öfrigt med betydligt större belopp än här, och om de missförhållanden, som här ega rum, skulle tillämpas på större belopp, skulle man finna att procenten är ganska hög i Sverige. Den kontroll och revision, som stats tjenstemän äro underkastade genom länsstyrelserna och kammarrätten, sätter jag mycket högt och har äfven i motionen påpekat detsamma; men att den icke är fullt verksam torde framgå af de exempel, som förefinnas. Jag ber att få nämna att propriebalansen för kronans uppbördsmän utgjorde den 31 december 1894 58,121 kr. 68 öre. Länsstyrelserna hafva visserligen rätt att hos uppbördsmännen verkställa inventering, när de så för godt finna, och i 17 § i kronofogdestadgan föreskrifves, att inventering skall ega rum vid ombyte af befattningen, men dess emellan är denna paragraf icke i bruk, och jag beklagar icke att så är, ty med hänsyn till att den under tidernas lopp blifvit så godt som åsidosatt och att för hvarje särskildt fall några medel icke finnas hos länsstyrelserna för detta ändamål utan skall i hvarje särskildt fall direkt utgå af statsmedel, så, om en sådan apparat sättes i gång mot en tjensteman och han befinnes oskyldig, skulle hans medborgerliga anseende komma att lida.

Ett yttrande af biskop Billing ber jag att få bemöta. Han sade, att utskottet icke har rätt att föreslå någon utväg. Jag vet, att utskottet icke har någon motionsrätt, men jag ber att få erinra om ett liknande fall, som förelåg förra året och äfven året förut. En motionär i Andra Kammaren hade föreslagit en utredning och sammanbundit denna med en begäran om anslag. Det var i fråga om fiskerinäringens understöd. Frågan ledde icke till någon Riksdagens åtgärd, men bland de reservanter inom statsutskottet, som slogo om motionen och förklarade, att de ville vara med om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, och att denna skrifvelse icke behöfde föranleda någon särskild kostnad, befann sig äfven biskop Billing. Lika väl som man då an-

såg lämpligt föreslå eu utväg till frågans förande framåt, anser jag förhållandena i förevarande fall bjuda att något göres.

Herr Billing: Jag ber att med ett par ord få besvara den siste talarens sista anmärkning. Han har föreslagit — jag upprepar det — ett anslag af 3,000 kronor för att undersöka frågan rörande utbildande af ett visst slags revisorer. Nu sade jag, att vi i utskottet icke hade rätt att med anledning häraf föreslå en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning af t. ex. frågan om hvilken ändring i lag skulle kunna vara behöflig för att få en rätt kontroll och revision. Nu vill motionären beslå mig med hvad som passerade förra riksdagen i frågan rörande fiskerinäringen. Men detta exempel skulle kunnat i det af talaren angifna syftet användas, om utskottet i fjor, då förslag förelåg om anslag till fiskerinäringens understöd, icke blott förordat afslag å anslaget, utan äfven skrivit om — t. ex. mosskulturföreningen. Då skulle man nu kunnat anföra dessa såsom en analogi, ty nu vill motionären att vi, när vi icke ville vara med om hans utbildade embetsrevisorer, skulle skrifva om något alldeles annat: om ändrade bestämmelser i kronofogdestadgan eller sådana saker.

Jag ber att få tillägga ett ord med anledning af herr Annerstedts yttrande rörande kammarrättsrevisionens noggranhet. Jag vill säga, att det är en häpnadsväckande noggranhet, med hvilken kammarrätts revisionsafdelning arbetar. Den som står under denna afdelning får nog erfarenhet härom. Om det är ett enda öre, som felas, så nog hittar den på det. Ja, jag tycker, att den ibland hittar sådant, äfven der de icke finnas.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, som öfvertagit ledningen af förhandlingarne, att i afseende på förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 23 och 26 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 29, i anledning af väckt motion om beviljande af låneunderstöd för anläggning af jernväg från Orsa till Bollnäs, och

n:o 30, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 65 § i förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Ifrågasatt utredning om granskning af räkenskaper genom offentliga revisorer.

(Forts.)

Om tillgodogörande af jagträtten å kronoparker m. m.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 23 och 26 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 31, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om utarrendering af jagträtten å kronoparker m. m.

Herr af Burén: Då jag har den uppfattning, att denna kammare icke är angelägen om att aflåta skrivelser till Kongl. Maj:t, och då min tanke om denna skrifvelse är, att den är onödig, anhåller jag att få yrka afslag å densamma.

Kongl. Maj:t och kronan samt åtskilliga embets- och tjenstemän ega enligt 1864 års jagtstadga jagträtt å kronoparker och allmänningar. Jag tror icke, att Kongl. Maj:t och kronan samt dessa embets- och tjenstemän med anledning af en skrifvelse från Kongl. Maj:t vilja afsäga sig denna rätt, isynnerhet som åtskilliga af dessa embets- och tjenstemän anse den höra till deras löneförmåner. Lagskipningen har icke så mycket velat gynna embets- och tjenstemännen, utan fasthellre genom en ordnad skogshushållning velat åstadkomma täta och för det vilda behagliga ungskogar, som i sjelfva verket utgöra afvelsgårdar, hvarifrån det vilda sprides i omnejden. Af egen erfarenhet kan jag bekräfta detta, alldenstund mina egor på ungefär en mils sträcka gränsa intill en allmänning. Ehuru under den tillåtna tiden jagt bedrifves ganska mycket på dessa mina egor och man kan säga, att der vid jagtidens slut är mycket ondt om vildt, så är, det oakadt, vid den nya jagtperiodens början lika god tillgång på vildt, säkerligen därför, att allmänningen ligger vid gränsen och det vilda derifrån sprides in å de vidliggande egorna.

Om nu jagträtten skulle utarrenderas, skulle det naturligtvis ske på det sätt som alltid sker, då fråga är om statens egendom, nemligen genom offentlig auktion till den högstbjudande. Hvem den högstbjudande blir, vet man icke; ej heller huruvida han kommer att vårda jagten. Tvärtom är det enligt min öfvertygelse antagligt, att han vid arrendetidens slut söker att få så mycket af det vilda som möjligt för att betäcka arrendeafgiften. Tänker han afstå från arrendet, är ju lika antagligt, att han kommer att tillgodogöra sig det vilda så mycket som möjligt. Äfven kan man möjligen tänka sig, att en person skulle arrendera icke för jagtens skull, utan för att bedrifva åtskilligt ofog på kronoskogar och allmänningar genom att borttaga gärdesgårdarne i ändamål att skaffa bete åt sina egna och andras kreatur m. m.

Motionären framhåller, att i utlandet dessa jagtarrenden inbringa stora belopp. Men han har icke hänvisat på förhållandena i vårt grannland Norge, det enda jemförliga med våra förhållanden. Der är bestämdt, att jagträtten får utarrenderas, och jagtens utarrendering har der haft rent bedröfliga följder, i det att det vilda är så godt som utskjutet. Den stora renjagten på Dovrefjell kan man säga vara helt och hållet ödelagd, detta till följd deraf att jagträtten utarrenderats åt

utländingar, engelsmän och fransmän. Missbelåtenheten med denna jagtlagstiftning är ock i Norge mycket stor.

Skulle, såsom utskottet tror, någon inkomst kunna beredas genom försäljning af det vilda, som fäldes, synes mig, att man icke kan tänka sig, att inkomsten häraf skulle motsvara de olägenheter och förluster, som skulle uppstå. Rent af småaktigt vore det, att, om en jägmästare skjutit t. ex. en hare eller fogel, denna skulle försäljas på offentlig auktion.

Om tillgodogörande af jagträtten å kronoparker m. m.
(Forts.)

Herr Lundeberg: Jag är icke fullt på det klara med huruvida den siste värde talaren haft full förutsättning för sina premisser, då han säger, att inom denna kammare icke finnes sympati för ett ordnande af ifrågakvarande angelägenhet. Kammaren behagade erinra sig, såsom äfven framgår af motionen, att frågan var före sistlidet år, ehuru i en annan form, och att den då behandlades af ett sammansatt stats- och lagutskott. Detta utskotts utlåtande var åtföljdt af en reservation, men såväl beslutet som reservationen öfverensstämde i att något i denna fråga borde vidgöras, ehuru förslagen gingo i olika riktning. När frågan sedan behandlades inom kammaren, framkommo åtskilliga betänkligheter mot förslaget om utarrendering, men dock icke af den art, att man deraf kunde sluta till ett motstånd mot själva principen. Jag tror således icke, att den siste värde talaren haft fullt stöd för sin uppfattning i detta fall.

Talaren säger, att det vore betänkligt att inskränka den jagträtt, som nu tillkommer en del tjenstemän vid skogsstaten, och som dessa anse vara en del af deras löneförmåner. Jag vågar icke närmare inlåta mig på denna del af frågan, men jag befarar, att dessa löneförmåner kanske af de respektive tjenstemännen tillgodonjutas i vidsträcktare mån, än hvad dermed från början har varit afsedt, och att någon begränsning deri rimligen och rättvisligen bör kunna ske, utan förfång och utan orättvisa mot betjente- och tjenstemän. Dessutom bör observeras, att motionärerna i sin framställning framhållit, att den begärda utredningen bör taga hänsyn till, att icke något intrång göres i någons nu bestående lagliga rätt.

Såsom talaren framhöll, framställes förra året åtskilliga anmärkningar mot utarrendering. I år hafva äfven andra förslag framkommit angående dispositionen af jagten. Det har bland annat talats om jagträtt, och om att det vilda, som skjutes, skulle försäljas, och inkomsten tillhandahållas kronan. I fråga om det senare sättet säger den ärade talaren: huru skall detta gå till, skall försäljning ske af hvarenda hare och hvarenda tjäder, och huru skall redovisning kunna åstadkommas? Ja, deri har han fullkomligt rätt, att många svårigheter torde komma att möta för ordnande häraf, och har han läst betänkandet med uppmärksamhet, måste han deraf hafva funnit, att meningarna äfven inom utskottet hafva varit mycket delade om, huru afkomsten af jagten skulle på bästa sätt kunna tillgodogöras. Somliga hafva ansett, att

*Om tillgodö-
rande af jagt-
rätten å krono-
parker m. m.*

(Forts.)

det skulle ske genom utarrendering, andra genom jagtskatt, och åter andra genom att försälja det vilda, men något enhetligt förslag har man icke kunnat komma till, och detta bland annat af det enkla skäl, att jagtförhållandena äro så väsentligt olika inom skilda delar af landet. Villebrådets förekomst är så väsentligt olika, att hvad som passar i anordning på den ena trakten, passar icke på den andra. Att likväl någon inkomst skulle kunna beredas genom att ordna denna fråga, derom hafva likväl alla varit ense, och det så mycket mer, som man har kändedom om, att jagträtten är ordnad i denna rigtning i de större kulturländerna, såväl i Frankrike som i Tyskland, och detta med mycket goda resultat. Nu kan sägas, att dessa länders skogsskötsel är en helt annan än vår, och att jagten der kan vårdas på ett mera rationellt sätt än hos oss. Detta är mycket sant, men säkerligen finnes det ock i vårt land områden, der jagten skulle kunna ordnas på enahanda sätt.

För att således tillmötesgå motionärernas önskan, men framförallt för att, om möjligt, bereda staten någon inkomst af de sig allt mer och mer ökande kronoskogarne, har utskottet i sin motivering lagt fram alla af detsamma tänkta utvägar härför, men slutat med att utskottet icke är i tillfälle att i frågans närvarande läge komma med något bestämdt förslag, utan därför hemställer, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla om utredning från Kongl. Maj:t. Om detta nu blir Riksdagens beslut, och Kongl. Maj:t kommer med denna utredning, ja, då kan det ju vara rätta tiden att göra sina invändningar, men icke tror jag, att invändningar äro i sakens närvarande läge befogade, och därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Friherre Gripenstedt: När vid förra årets riksdag det sammansatta stats- och lagutskottet på grund af en af herr Collander afgifven motion föreslog en skrifvelse i syfte, att jagträtten skulle utarrenderas på kronoparker och allmänningar, kunde jag icke biträda utskottets mening. Fränsedt andra skäl, ansåg jag, att jagtvården skulle lida derpå, och jag hyser fortfarande samma uppfattning. Det kan anföras åtskilliga exempel på jagtarrenden, der jagten blifvit väl vårdad, men i allmänhet är nog icke så förhållandet, isynnerhet icke mot arrendetidens slut. Deri är jag ense med den förste talaren; och skulle, på sätt som föreslagits i motionen i år, och af sammansatta utskottet i fjol, denna jagträtt utarrenderas, »utan intrång af någons nu bestående lagliga rätt», då tror jag, att den ena villan blefve värre än den andra. Ty dermed kan väl icke åsyftas annat än att de, som nu hafva jagträtt, få behålla densamma. Skulle nu såväl tjänstemännen som jagtarrendatorerna få jaga, så blefve följden, att de sköte ut för hvarandra.

Deremot om man äfven kan göra anmärkingar mot jagtvården, såsom den nu skötes å de allmänna skogarna, så tror jag dock, att den för det mesta varit god, och om några missbruk af de jagtberättigade förekommit, hafva de varit undantag. Jag är också, likasom

den förste talaren, öfvertygad, att dessa kronoparker och häradsallmänningar verkligen varit ett slags stamhåll för det vilda, som väl behövas i vårt på vildt fattiga land.

Jag är sålunda emot utarrendering af jagträtten, såväl å kronoparkerna och annan kronan tillhörig odisponerad mark som å häradsallmänningarua, men jag anser likväl, att inkomst skulle på något sätt kunna beredas staten och allmännsdelegare af jagten på dessa marker, t. ex. genom att försälja det skjutna vilda. Då dessa marker upplätos till de nu i jagtstadgan uppräknade personerna, skedde detta naturligen i första rummet för att tillgodose jagtvården, och i andra rummet säkerligen för att bereda de uppräknade personerna ett upptriskande nöje, men jag kan icke, såsom den förste talaren, anse, att, det var för att bereda dem en inkomst. Jag anser därför, att samma personer, som nu hafva jagträtten, böra få behålla nöjet, men inkomsten gå dit den vederbör. Nu har den invändningen gjorts af den förste talaren, att om det skjutes litet då och litet då, än här och än der, så blir det svårt att realisera det vilda. Det är möjligt, men svårigheten är säkerligen icke så stor, som det kunde synas, och den kan till stor del undgås derigenom, att i stället för att skjuta litet då och då några större, men färre jagter anordnas inom hvarje jagtområde. På sådant sätt skulle af det vilda tagas hvad som kan och bör tagas, men villebrådsstammen sedan lemnas i fred. Det skulle vara i jagtvårdens intresse. Jag vill dock påpeka såsom min mening, att i Norrland de, som hafva jagträtt, böra fortfarande få behålla det smärre vilda, dels därför, att här skulle möta svårighet att realisera detsamma, och dels därför, att desse tjenstemän hafva en så ansträngande och magtpåliggande tjenstgöring, att de väl kunna förtjena denna lilla uppmuntran.

Då de af mig sålunda framhållna tankarna finnas antydda i utskottets motivering, och i sjelfva klämman icke föreslås utarrendering, utan endast begäres, att Kongl. Maj:t »täcktes taga i öfvervägande på hvad sätt genom tillgodogörande af jagträtten å kronoparkerna och annan kronan tillhörig odisponerad mark inkomst må beredas statsverket», så har jag ingenting mot utskottets förslag att invända. Något yrkande har jag emellertid icke att göra.

Herr Casparsson: Någon konsekvens borde det väl ändå vara i kammarens åtgöranden, och jag vill fästa uppmärksamheten på, att kammaren förra året utan votering afslagit eu med denua likartad motion, och de förändringar utskottet vidtagit i motionen, tycker jag icke äro några förbättringar.

Motionärerna föreslå, att man skulle anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utreda, huruvida någon inkomst skulle kunna beredas statsverket eller delegarne i dessa allmänningar. Utskottet deremot har icke alls ifrågasatt, huruvida någon inkomst kunde beredas, utskottet har tagit det för alldeles afgjort och endast föreslagit att man skulle anhålla,

Om tillgodogörande af jagträtten å kronoparker m. m.

(Forts.)

Om tillgodogörande af jagträtten å kronoparker m. m. att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, på hvad sätt denna inkomst skulle kunna beredas.

(Forts.) Motionärerna hafva vidare föreslagit, att detta skulle ske »utan intrång af någons nu bestående lagliga rätt och under sådana arrendevilkor, att jagten å dessa marker väl värdades etc.» Detta har utskottet helt och hållet uteslutit, jag vet icke om afsigtligt eller oafsigtigt, men icke tycker jag, att det är någon förbättring.

Utskottet säger vidare, hvad som är fullkomligt sant, att »synnerligen skiljaktiga meningar» förefinnas i detta afseende, och utskottet har icke tilltrött sig sjelf att framställa något förslag till frågans lösning, utan anser att Kongl. Maj:t bör ombesörja en utredning. Den talare, som försvarade utskottets utlåtande, sade, att då utredningen blifvit gjord och förslag inkommer, då är man i tillfälle att framställa sina invändningar. Jag är fullkomligt öfvertygad att, sedan Kongl. Maj:t tagit saken om hand, satt vederbörande myndigheter i rörelse och besvärat hundratals personer, och frågan derpå återkommer till Riksdagen, då komma invändningar att framställas just på grund af »de synnerligen skiljaktiga meningar», som nu förefinnas, och då blir det, så att säga, pannkaka af alltsammans. Jag tycker icke, att det är riktigt att besvara Kongl. Maj:t med alla möjliga hugskott, som kunna uppstå hos ledamöter af Riksdagen, och då jag icke anser detta vara någon riksviktig angelägenhet, samt, äfven om någon inkomst kan beredas, den i allt fall icke kan blifva synnerligen stor, så anhåller jag att kammaren, i likhet med hvad förra året skedde, måtte afslå statsutskottets hemställan.

Herr Lundeberg: Den siste ärade talaren förklarade, att det var obegripligt liten konsekvens i utskottets utlåtande i år jemfördt med utlåtandet i fjol. Men då ber jag att få fästa uppmärksamheten vid, att förlidet år gälde frågan lag angående utarrendering, i år har utskottet haft anledning att ställa sig på en annan bog och tillika ansett, att något borde göras just för att få denna fråga klar, för att få en utredning i den riktningen, huruvida inkomster böra kuuna kronan beredas af jagtvården eller icke.

Nu säger den siste ärade talaren, att det är nästan litet otillständigt att komma till Kongl. Maj:t och begära utredning i en fråga, der så skiljaktiga meningar göra sig gällande. Men då frågan är af den art, att målet är gifvet, men vägarne att nå detta mål äro så ovissa och så många, att det icke finnes någon möjlighet för Riksdagen att nu framlägga ett förslag, som kan passa för alla olika förhållanden, så vågar jag tro, att utskottet har riktigt förfarit, då det har hänvisat frågan till Kongl. Maj:t, med begäran om utredning. Ty om det också icke är någon »riksviktig» fråga, så torde likväl resultatet af denna utredning kunna blifva, att inkomster tillföras statsverket här lika väl som i andra länder, och då bör man väl åtminstone få säga, att det är en så pass viktig fråga, att den icke bör

undanskjutas, utan få sin vederbörliga utredning, så att man derefter må kunna fatta sitt beslut på basis deraf.

För öfrigt får väl den siste talaren medgifva, att det hjälper icke, att oupphörligt skjuta undan en fråga, som på detta sätt år efter år kommer fram och som har betingelser för sig i den allmänna uppfattningen. Den måste en gång utredas, och hvarför vi då skulle ställa oss på 1894 års beslut, och säga nej nu, likasom då, för att få den tillbaka nästa år och oupphörligen, det förstår jag icke, och därför yrkar jag fortfarande bifall till utskottets förslag.

*Om tillgodö-
rande af jagt-
rätten å krono-
parker m. m.*

(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr tal-
mannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på
bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare
på afslag derå, och förklarade sig anse den förra propositionen, hvil-
ken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och
anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande
n:o 31, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstning företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva
utfallit sålunda:

Ja — 67;

Nej — 43.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts
den 23 och 26 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning
af väckt motion angående inskränkning af jagttiden beträffande tjäder-
och orrhönor, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande
hemställt;

och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, detta beslut
genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Herr talmannen aflägsnade sig nu, och ledningen af kammarens förhandlingar öfvertogs af herr vice talmannen.

Vid föredragning af sammansatta stats- och bankoutskottets nedannämnda, sistlidne dag bordlagda utlåtanden:

n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus, och

n:o 2, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 3 uti instruktionen för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 13—15.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 4, till Konungen, i fråga om inlösen till statsverket af skattefrälseräntor, som inom viss tid till staten hembjudas.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Widmark* under tiden från och med den 2 till och med den 16 nästinstundande mars.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 12,56 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 1 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Upplästes ett inkommet läkarebetyg, så lydande:

Att landshöfding *W. Stråle* i följd af en lymfkärnsinflammation i venstra foten är förhindrad att fullgöra sina åligganden såsom ledamot af Riksdagens Första Kammare intygas

Stockholm den 28 februari 1895

John Berg.

Med. dr. o. Professor.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Vid föredragningen af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 95, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åtgärder till skydd för jordbruket mot skada af så kallade canadahjortar i Södermanlands län, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Vid föredragning af statsutskottets den 27 nästlidne månad bordlagda memorial n:o 32, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens sjetta hufvudtitel, godkändes de af utskottet i memorialet föreslagna voteringspropositioner.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 27 sistlidne februari bordlagda utlåtanden n:is 16—18.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Fröberg* under fjorton dagar från den 6 innevarande mars.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst bevillningsutskottets betänkande n:o 1, och sist de ärenden, som denna dag bordlagts andra gången.

Kammaren åtskildes kl. 3,10 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.